

JOSIPOVAC (JOSEFSDORF) - DAVNO SLAVONSKO DJELOVANJE INGEBORG WEBER-KELLERMANN¹

NIVES RITIG-BELJAK

Institut za etnologiju i folkloristiku
10000 Zagreb, Zvonimirova 17

UDK: 39(092) KELLERMANN, I.

Izlaganje sa znanstvenog skupa
Prilježeno: 12.5.1998.
Prihvaćeno: 12.5.1998.

Njemačka etnologinja Ingeborg Weber-Kellermann boravila je između dva svjetska rata neko vrijeme u Slavoniji istražujući život Josipovca (Josefsdorfa), u to doba pretežito njemačkog naselja. Skupila je podatke za etnološku disertaciju, koju je 1942. godine objavila u zborniku Das Deutschtum in Slawonien und Syrmien (Landes und Volkskunde), Leipzig, pod naslovom: "Josipovac (Josefsdorf) Lebensbild eines deutschen Dorfs in Slawonien". U političkoj i društvenoj mijeni koja je od toga doba nastupila, slika Josipovca potpuno se promijenila. Ta činjenica kao i spoznaja da se poznata etnologinja nikad više nije vratila ni ovome kraju, a ni tekstu, navela je autoricu da ovu davnu studiju približi hrvatskim etnolozima.

Ključne riječi: Kellermann / Slavonija

Ingeborg Weber-Kellermann, profesorica europske etnologije na *Philips Univerzität* u Marburgu, umrla je 12. lipnja 1993. u 74. godini života. Bila je jedna od najplodnijih, ako ne i najplodnija autorica u njemačkoj etnologiji.

Dan uoči smrti posjetili su je suradnici Ernö Kunt i Siegfried Becker. Pričala im je kako je predala novi rukopis, no o tome nije željela nastaviti, već se neprestano vraćala svojim istraživanjima u Slavoniji i Bačkoj, gdje je i započela karijeru etnologa.²

Tužila se kako je pritišće bolest, ali i slika rata u bivšoj Jugoslaviji. Koliko god se trudila da mit o toleranciji i međusobnoj komunikaciji postavi u realne okvire, izvan etnološkog zadatka, bila je pomalo romantična i uvijek ponovno razočarana ljudskom agresijom i bešćutnošću.³

Sjećam se našeg susreta uoči njezine bolesti, a neposredno nakon pada berlinskoga zida. Cijela Njemačka euforično je dočekivala svoje netom oslobođene sunarodnjake. Pitala sam je tada nemaju li zapadni Nijemci nimalo podozrivosti i nepovjerenja prema valu izbjeglih iz istočnoga dijela Njemačke koji se žele zadržati na zapadu.

¹ U skraćenom obliku o ovoj tematici govori i moj članak "Josipovac (Josefsdorf) drugo čitanje Ingeborg Weber-Kellermann" u *Godišnjaku Njemačke narodnosne zajednice*, Osijek, 1997.

² Becker, Siegfried: "Ingeborg Weber-Kellermann zum Gedächtnis", *Hessische Blätter*, Marburg, 30, 1993, 168-171.

³ Posebno je bila zapažena njezina studija 1973. u prvom broju časopisa *Ethnologia Europaea*, "Probleme interethnischer Forschungen in Südosteuropa", str. 218-231.

Ne razumijem vaše pitanje - rekla je - sve su to Nijemci. Nakon dva dana pokazala mi je članak u kojem je opisan sukob između domaćina i istočne "braće" i demonstrativno paljenje *trabanta*. - Bit će i toga -, rekla je. Bila je spremna mijenjati svoje mišljenje, ali je i od drugih tražila da odbace stereotipe, da stave prst na čelo i zamisle se nad svojom objektivnošću. Demitologiziranje okoštale njemačke etnologije pročulo ju je u etnološkim krugovima Europe.⁴

Rođena je 1918. u Berlinu u građanskoj obitelji koju ocjenjuje kao "ljubaznu" i "naobraženu". U okrilju obiteljskoga doma dobila je podršku svom studiju, isprva biologije i germanistike, da bi kasnije prešla na etnologiju (Volkskunde) kod poznatog profesora Adolfa Spammara. Kako je došlo do toga da berlinska djevojka, tada još gospođica Kellermann, kao temu svoje disertacije odabere život njemačkoga sela u Slavoniji?

Osim što je tema "etničkih izolata" budila pozornost tadašnjih etnologa, posebice Kuhna i Jungbauera (teorija o *etnologiji jezičnih otoka*), Ingeborg Kellermann pripadala je organizaciji "Volksbund für das Deutschtum in Ausland", što bi danas rekli, "službeno" je navraćala u Slavoniju i tom prigodom kao istraživački teren odabrala Josipovac kraj Osijeka .

Kad sam je pitala zašto kasnije nije pretiskala svoju opširnu disertaciju, rekla je da tamo ima "dosta gluposti". Nisam je dalje ispitivala.

Dvojbena vrijednost monografije mogla bi proizaći iz dva osnovna razloga. Mogli bismo pretpostaviti da je rad u naše vrijeme zastario, neujednačen, neprofesionalan i sl. pa bi ponovno bavljenje tom temom značilo autorici ogroman novi posao, ili: tu "glupost" treba tražiti u nekritičnosti i tendencioznosti s obzirom da je djelo objavljeno 1942., kad je autorica bila politički angažirana i to - s obzirom na njen kasniji životni i znanstveni habitus - na pogrešnoj strani. Nadam se ipak da će tekst biti pretiskan i dostupniji od sadašnjeg izdanja u ratnom zborniku iz 1942., pa bi svestranija analiza njezina rada imala pravu svrhu.

Reći ću tek nekoliko osnovnih opaski vezanih uz činjenicu da je ovaj rad dosad bio nepoznat i nedostupan.

Njezina monografija *Josefsdorf (Josipovac) Lebensbild eines deutschen Dorfs in Slawonien* svojevrstan je putopis koji se čita u jednom dahu. Tek u sadržaju autorica imenuje poglavlja: *Vanjska slika sela, Povijest naselja, Kuća i dvorište, Toponimija, Život i krčma, Groblje, Crkva i škola, Interijer i ljudi, Seoski svagdan i blagdan*. Premda naslovi poglavlja sugeriraju etnološki kanon, čitatelj će naći više od toga: autorica očito nije radila po unaprijed pripremljenim upitnicama, pa njezin opis sela nije stereotipan - pušta da je građa "iznenadi" i ponese. Opisuje godišnje običaje i običaje u obiteljskom krugu. Donosi dosta podataka o folkloru, prilaže transkripcije tekstova te brojne notne transkripcije. Opširna je to monografska studija koja bez fotografija obasije 84 stranice. Upozorila bih etnologue koji se bave Slavonijom da je

⁴ Njezina radikalna kritika pročula se nakon studije "Deutsche Volkskunde zwischen Germanistik und Sozialwissenschaft", Stuttgart, 1969. pa su je u to doba držali lijevo orijentiranom znanstvenicom.

cijelom zborniku pridodan dobar registar mjesta. Izdvajam nasumice: Breznica, našička (prije Deutsch Beresnitz), Beresnitz, Bršadin (prije Velika (Mala) Beršlanica), Brčka (Brčko) itd.

Boravila je u Josipovcu pet tjedana uzastopno 1939. godine. Podastire činjenice o doseljenu, a očito je i prva koja se pozabavila procesom naseljavanja ovoga mjesta, danas predgrađa Osijeka.

Josipovac je u to doba nastavalo oko 120 obitelji u 116 kuća, ukupno 530 stanovnika.

Selo je osnovano 1786. Osnovao ga je grof Prandau, koji se zvao Josip, kao i tada aktualan car Josip II - poticatelj kolonizacije Slavonije. To je našla u dokumentima. No neće se time zadovoljiti. Pronašla je i usmeni izvor, ujedno potvrdu ovom povijesnom podatku: istu tu godinu potvrđuje i obitelj Schrempf, čiji joj pripadnici pričaju kako je 16 obitelji iz Elzasa utemeljilo selo.

U opisima života i običaja sela ponegdje se očituje plošnost, tek imenovanje pojava, ali ne i razmišljanje o njima, no time nije prožeta ova monografija.

Empirijski rad kojemu je Kellermannova bila odana do starosti posjedovao je svoje teorijske implikacije koje ovdje još ne filtrira, ne trudi se prepoznati ih, no obitelji primjerice pristupa na način koji će kasnije označiti u svom radu "Lebendige Familie" (1977.). U monografiji su i naznake i korijeni njezina kasnijeg promišljanja mentaliteta, pučke pobožnosti i vjerovanja, seoskog gospodarstva.

Promicanje dinamičkog promatranja običaja u kontekstu, prepoznatljiva je kasnija djelatnost uvažene etnologinje. *Promatranje uz sudjelovanje* naziv je metode terenskoga rada kojim bismo danas označili njezino istraživanje u Slavoniji. Upravo tim načinom promatranja ona je već tada zaobišla zamku okoštale etnologije i približila se dinamičkom modelu običaja.

"Oboli li dijete od hripavca, *plavog kašlja*, djetetova kuma kupit će u trgovini svilenu plavu vrpču. Ući će u kuću bez pozdrava i vezati je djetetu oko vrata spomenuvši Sveto Trojstvo. Nakon tri dana majka će skinuti vrpču odnijeti je u crkvu i svezati Majci Božjoj oko vrata. Ona skida kašalj (Julia Treml, 21 g.)". Tako si čovjek pri svim boleštinama pomaže sam jer je liječnik udaljen i skup. U hrvatskom selu Bizovac živi *čudotvorni doktor*, nadriliječnik, koji liječi travama i polaganjem ruku. On je međutim vrlo tražen, djelomice i iz našeg sela. (Ovdje se autorica identificira sa svojim kazivačima, op. N.R.B.)

Smrt izaziva predviđanja: padne li slika ili ogledalo sa zida, navještaj je skore smrti u kući.

Cijelo je odvijanje dnevnog događanja više ili manje popraćeno ozbiljnim propisima i predviđanjima:

"Ujutro ne treba pjevati jer se može dogoditi 'peh' tijekom dana, koji ionako ne izostane ako crna mačka pretrči čovjeku put. Svrbi li desna ruka, dobit ćemo novac. Svrbi li desno oko, plakat ćemo. Lijevi treptaj znači radost. Svrbi li nos, znači da osobu

očekuje ozbiljna briga. Nesreću donosi i žena ako se prva pojavi ujutro na dvorištu. Kad je jednom mala unučica ušla rano u dvorište svome djedu da mu zaželi sretan Uskrs, ovaj se tako naljutio da je na nju pustio psa” (Kellermann 1942:540-541).

U studiji ima i površnosti jer je mentor autorici očito dopustio da za svoje viđenje sela odabere aspekte koji su joj bili bliži i privlačniji. Nije se primjerice zadržala na detaljima oko seoske prehrane ili na podacima o plesu, nije trošila vrijeme otkrivajući staronjemačko porijeklo pojedinih pojava.

Ono što njezin opis čini zanimljivim šetnja je detaljima svakidašnjice, njezin doživljaj sela. Čovjek, a ne predmet u prvom je planu njezina već tada prepoznatljivog ženskog rukopisa. Opisujući tako krutost Nijemaca, laća se primjera hrvatskog učitelja koji je javno nježan sa ženom. Seljaci bi to komentirali: “To je takav jedan zaljubljeni. Slavenske je krvi”. Takav kruti, gotovo propisani stav pripadnika njemačke seoske zajednice autorica prepoznaje i na obiteljskim fotografijama koje analizira (Kellermann 1942:585).

Evo kako zvuče njezini opisi na drugom mjestu: “Jedna mi je obitelj ponosno pokazala zidni sat koji je domaćin sam izradio: od drva i kartona izradio je i obojao malu crkvicu i nasadio je na mehanizam staroga sata. Sad stoji na ormariću u dnevnoj sobi i svira *Tiha noć, sveta noć* i *Hvalimo te Bože* dok ga obitelj okružuje sjajnog pogleda.”

Dnevna soba (blagovaonica) malo se koristi. Nedeljom tek malo ukočeno posjede u društvu, ali inače blagovaonica služi za pokazivanje, za *paradu*, kako to ljudi sami kažu. Seljak ne izlazi *na zrak* kao što to čine građani, zaključuje Kellermannova. On je stalno na zraku, no ipak i u eksterijeru pronalazi svoj kutak za *paradu*. To je vinograd. Vinogradarstvo je zanimanje, izvor prihoda, ali i hobi pa seljak pomno nad njim bdije. Da bi nas u to uvjerila, autorica dodaje detalj: seljak će zaboraviti brentu u vinogradu kako bi uljezi pomislili da se brzo vraća (Kellermann 1942:519).

Društvenu dimenziju sela Kellermannova oštro uočava i ne dopušta da je ponesu zaostali znaci arhaičnosti, kao što bi to ponijelo Waltera Kuhna čiji je stil po vlastitim riječima slijedila. Uočava primjerice da su ukrasi jednostavniji negoli predlošci iz stare domovine. To ne upućuje na starost, kaže, već na siromaštvo, na činjenicu da su naseljenici osim pamćenja malo što ponijeli iz stare domovine.

Svi ti naseljenici iz raznih krajeva Njemačke već su se u doba njezina posjeta Slavoniji stopili u prepoznatljivu cjelinu. Selo je pretežito njemačko i gotovo sasvim zemljoradničko. Osim, kako kaže, jednog malog šepavog fotografa koji radi u Osijeku, ali izrađuje fotografije sa svete potvrde, pričesti i vjenčanja i domaćim, seoskim stanovnicima.

Njezine opise ne doživljavamo kao selo sličnih i tipiziranih seljaka jer, kako kaže, “svatko ima neki zanat, neku djelatnost kojom se bavi uz zemljoradnju”. U svojim istraživanjima nije pod svaku cijenu tražila ono folklorno, narodno, pa je i time netipična osoba njemačke etnologije između dva rata. Kako je hrvatska etnologija u to doba gotovo potpuno korespondirala s njemačkom, pače i zadržala njezine osnovne tendencije, podaci koje nam iz Slavonije pribavlja Ingeborg Weber-Kellermann postali

bi, vjerujem, utjecajni da nije slijedio Drugi svjetski rat, a kasnije došlo do posvemašnje šutnje o njemačkoj manjini u tadašnjoj Jugoslaviji.⁵ Svoje podatke iz Josipovca Kellermannova uspoređuje s etnološkim podacima o njemačkoj manjini u Mađarskoj, Vojvodini i Rumunjskoj te tako skreće pozornost na bogatu stručnu literaturu koju djelomice pokrivaju već školovani domaći "narodoznanstvenici" iz tih zemalja. Premda je i hrvatska etnologija u to doba nudila vrsne monografije (pisali su ih doduše laici), Ingeborg Kellermann ih ne citira, vjerojatno zbog nepoznavanja jezika. Uostalom monografski okvir koji si je autorica zadala i ne traži takvu širinu: ne spominje ni Srbe, Mađare ili Slovake, koje je možda susretala prolaskom kroz Slavoniju, ali se ta šira manjinska problematika očito nije osjećala u "njezinu" Josipovcu.

O disertaciji kazuje u svojoj bibliografiji sljedeće: "uobičajeno opisivanje sela, određeno tada modernim načinom promatranja što ga je bratislavski etnolog Walter Kuhn predočio svojim programatskim djelom "Deutsche Sprachinsselforschung", a koje se pojavilo 1934. godine" (Kellermann 1991:5).

Vrijeme je da se pozabavimo i drugom smetnjom zbog koje, pretpostavljam, ovaj tekst čami u zaboravu.

Je li se Ingeborg Weber-Kellermann našla u nezgodnom društvu autora zbornika *Njemački etnik u Slavoniji i Srijemu* objavljenog na gotici 1942. s posvetom palim vojnicima?

O tim autorima, premda su etnografi ili folkloristi, ne znam ništa (Egon Lender, Hermann Haller, Erwin Beohm i dr.). Prema predgovoru to su mladi znanstvenici iz *Reicha*, a ne Nijemci pripadnici manjine. To okruženje ipak ne bi bilo smetnjom, već prije poticajem da se djelo pretiska i izdvoji iz glomaznog zastarjelog zbornika. Bit će da se tekstom nije željela baviti jer bi to značilo ponovno sučeljavanje s nečim što je željela zaboraviti.

Jedna je od rijetkih etnologinja koja je napisala autobiografiju, a rukopis pohranila u arhiv svog instituta u Marburgu. (*Erinnern und Vergessen: Selbstbiographie und Zeitgeschichte*. Rkp. Berlin 1991, Marburg). Tu ćemo naći rečenicu kako joj je žao što je bila u navedenoj pronacističkoj organizaciji iseljenih Nijemaca, a nije se poput roditelja distancirala od nacizma. Dakle, valja je braniti pred njom samom jer monografija o Josipovcu nije krunski svjedok njezine djevojačke zanesenosti nacizmom. Njezini opisi švapske sredine nisu navijački, prije donekle cinični:

"Teško seljak može pojmiti riječ *narod*. Kod zatvorenog stanovništva Josipovca naraslo je zanimanje za sve njemačko. Klicali su ulasku trupa u Austriju." Izvještava nadalje kako se razvio seoski rat između "bundaša" - pristalica i članova Kulturbunda i prohrvatski orijentiranih stanovnika" (Kellermann 1942:526). Da se kojim slučajem kasnije pozabavila tekstom, vjerojatno bi ga očistila od tada popularnih izraza Waltera

⁵U ovom radu ne osjeća se poznati etnološki strah nad nestajanjem manjina i starih tradicija. Autorica podastire demografsku sliku sela koja govori o porastu pripadnika manjine. Nestanak ove manjine s tla Slavonije objašnjavaju novija izdanja i iz pera hrvatskih znanstvenika. Vidi: V. Geiger, *Nestanak folksdojčera*, Nova stvarnost, Zagreb 1997.

Kuhna vezanih uz etnografiju jezičnih otoka: strano okruženje, nacionalno okruženje, jezični izolat i sl. Terminologija je ono što ju je vjerojatno kasnije odbijalo od ovoga teksta i s nepravdom ga dovelo u vezu s njezinim ranim, neetnološkim člancima iz predratnog razdoblja, a kojima nisam ušla u trag. Možda je ta dimenzija shvaćanja koju si autorica "jedva može oprostiti" bila više u njoj samoj nego u monografiji. Upravo Kuhnov vokabular pokazuje autoričinu privrženost *Etnologiji jezičnih otoka*, smatra i Gabriela Schlimmermann, koja se 1995. obazrivo pozabavila životom svoje bivše profesorice u tematskom broju časopisa *Notizen (Fachfrauen - Frauen im Fach)*. Rečenica koju G. Schlimmermann izdvaja da bi pokazala nacionalsocijalistički stav autorice je sljedeća: "Hrvatske obitelji su ona učiteljeva, gostioničara Vojnovića, jedna nedavno doseljena obitelj trgovca jajima i dvije obitelji ratara koje su se međutim prilagodile njemačkim prilikama i polako u njih prelaze" (Kellermann 1942:519).

Možemo li od autorice tražiti više podataka o suživotu etničkih skupina tamo gdje je selo bilo gotovo jednonacionalno? Za predstavljanje kasnijeg interetničkog modela Kellermannova će izabrati građu iz nacionalno mješovitih rumunjskih sela.

Autorica je naime 1959. predstavila svoj **dinamički** model interetnika u kojem dolazi do suživota etničkih skupina, uzajamnog utjecaja i razmjene. Interetnik, prema autoričnim riječima, određuju životna situacija i povijesno-kulturna pozadina. Prošavši put od deskripcije do diskursa, zaustavila se Kellermannova upravo na Kuhnovu pojmovniku i žestoko ga osporila.

Sve je pokrenulo njezino životno iskustvo iz malog švapskog sela Josipovca (Josefsdorfa) u Slavoniji.

Ne griješi kad kaže: "Netko tko je odrastao u južnoj Njemačkoj ili poznaje njemačke seljake u Mađarskoj, s veseljem će moći povući usporednicu. No ipak, pokazat ću sliku sela koja je jedinstvena na cijelom svijetu" (Kellermann 1942:584).

Ujedno, možemo dodati, i među malobrojnim materijalima koji govore o dvjestogodišnjem boravku ovih seljaka na tlu Slavonije, pa je to osnovni razlog ponovljenom čitanju ove monografije.

Na kraju rada donosi pismo svojih seljaka iz 1941. Neobičan postupak u ondašnjoj etnološkoj praksi, koji bismo danas u doba postmodernizma označili ne samo ljupkim dodatkom već i dijelom znanstvenoga diskursa.

"Konačno smo našli vremena da ti pišemo. Mi smo još uvijek zdravi, što od srca želimo Tebi i Tvojim roditeljima. Ti u svom pismu pitaš za djecu. Oni dobro uče, naročito Mići. Ti ćeš se začuditi kako dobro shvaća srpskohrvatski, a i mali Rudi dobro uči, ali ne želi da mu se spomene molitva. Ovih je dana auto naletio na župnika i jadnog povrijedio. Djeca su se veselila. Ti znaš kako je bio drag čovjek. Mnogi su muškarci vraćeni iz vojske kao i naš konj. Kljuse su vratili nakon 21 dan. Ana je dobro, a rodile su šljive tako da smo ispekli već 300 l.

Piši mi uskoro ako možeš na mašinu, a pokušaj i dalje slati novine. A ja mislim da će njihov rat brzo završiti i onda ćeš opet doći k nama. Mi se veselimo kad dođe netko iz domovine". (Kellermann 1942:585).

Ingeborg nije došla u Slavoniju. Zatekla se poslije rata ponovno u rodnom Berlinu. Pomagala je profesoru Spammeru organizirati katedru etnologije u Istočnom Berlinu. Sedam godina nije ni objavljivala ni predavala. 1968. god. definitivno je napustila Istočnu Njemačku i zaposlila se u Marburgu. Kao što je poznato, tamo je intenzivno radila i objavljivala, vodila katedru etnologije.

Interetnički procesi zanimali su je cijeloga života.

Tako je prošla Ingeborg Weber-Kellermann.

A kako je prošao Josipovac?

Većinu stanovnika kolektivno su preselili potkraj rata u Njemačku, no zadnji je konvoj vraćen iz Bleiburga. Josipovac je pretvoren u sabirni logor za pripadnike njemačke manjine, a zatvorenici su nakon nekog vremena prebačeni u logor Valpovo. Vladali su kolera i glad. Na njihovo mjesto doseljeni su (ne svojom voljom) prognanici iz Zagorja. Groblje navodno nisu dirali.

Zanimljivo je ovo suvremeno ponavljanje povijesti. Već je Friedrich Taube pisao (u 18. st.) kako u Slavoniju pristižu novi stanovnici koji uništavaju znakove prijašnjih (on ovdje poglavito misli na rimske spomenike). Josipovčani, kojih više nema, uživali su u autonomiji i okolišu kojeg su uredili po svom ukusu. To obilježavanje zemlje vlastitošću susrećemo i u najnovije doba. U Slavoniju poslije Domovinskog rata pristižu valovi novih migranata. Možemo se tek nadati obazrivosti novih doseljenika prema prošlosti i pozorno motriti težnje naseljenika pri naglašavanju vlastitosti. Ako obazrivost izostane, ostaje nam ono što nas uvijek dočeka: kako kaže C. Levi-Strauss, nama etnoloziima uvijek preostaje da se pozabavimo "našom civilizacijskom žudnjom za arhivima".

LITERATURA

BECKER, Siegfried: Ingeborg Weber Kellermann zum Gedächtnis, Hessische Blätter für Volks- und Kulturforschung, 30/1993. str.168 - 171.

Brauch, Familie, Arbeitsleben, Schriften von Ingeborg Weber -Kellermann, uredio A.C.Bimmer. Arbeitsgruppe für Vergleichende Ethnosozioologie, Marburg 1978.

KALENDER-SCHØNING, Claudia: "Aber ihr Bedürfnis nach 'männlich' - selbständiger Existenzbewältigung war wohl stärker als alle Demütigungen". Ingeborg Weber -Kellermann in der Volkskunde / Europäischen Ethnologie, u: Fachfrauen - Frauen im Fach, Notizen, Bd.52. (21-45), 1995, Frankfurt am Main.

KELLERMANN, Ingeborg: Josefsdorf (Josipovac). Lebensbild eines deutschen Dorfes in Slawonien. Leipzig, 1942.

SCHLIMMERMANN, Gabriele: "Ingeborg Weber - Kellermann mit Adolf Spamer und Wolfgang Steinitz zwischen 1946 und 1960 in Berlin (Ost)", u : Fachfrauen - Frauen im Fach, Notizen , 52 (45-61), 1995, Frankfurt am Main.

WEBER-KELLERMANN, Ingeborg: "Zur Frage der interethnischen Beziehungen in der Sprachinselvolkskunde" u: Österreichische Zeitschrift für Volkskunde 62/13 (1959), XIII, 9-47.

JOSIPOVAC (JOSEFSDORF) - AN ANCIENT SLAVONIAN ACTIVITY OF INGEBORG WEBER-KELLERMAN

Summary

Ingeborg Weber-Kellerman, a German ethnologist, visited Slavonia in her youth in the year 1939 and collected material in the German village Josipovac (Josefsdorf) for her dissertation. In 1942 it was published in Leipzig in the book *Das Deutschtum in Slawonien und Syrmien (Landes und Volkskunde) - Josipovac (Josefsdorf) Lebensbild eines deutschen Dorfs in Slawonien*. Today, the extensive monograph of the Josipovac village is an important document on the village which has become part of Osijek in present days, while its inhabitants, the Germans from the Danube basin, were moved out or expelled after the Second World War.

The author discusses whether Ingeborg Weber-Kellerman neglected her study concerning it unskilled and by a beginner or because of her youth pro-nazi orientation, that primarily had led her into that research. Her recognizable style as well as the indication of problems she will debate later in her work (dynamic model of customs, interethnic and multicultural environments in an ethnological aspect, mentality and family) do not allow us to discard the material, even more so because the historical and ethnological literature on the German inhabitants in Slavonia is very scanty.

Translated by Valentina Gulin-Zrnić